

Tiskový odbor Akademie věd ČR připravil pro veřejnost sérii přednášek

Středa 10. března, 17.30 hod

Denní a sezonní hodiny v živých organismech

Předsedkyně AV ČR doc. RNDr. Helena Illnerová, DrSc.

(Z cyklu „Akademická Praha“, který společně pořádají AV ČR a UK Praha)

Úterý 6. dubna, 14. 00 hod

Mládež a období totality

PhDr. Jiří Kocian, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR

(Přednáška patří do cyklu pro středoškolské studenty — Nebojte se vědy)

Informace: Zuzana Bukovská, TiO AV ČR, tel.: 221 403 354, e-mail:

bukovska@kav.cas.cz.

Středa 7. dubna, 17.30 hod

Paleontologie aneb co se můžeme dozvědět studiem zkamenělin

doc. Jaroslav Marek, Přírodovědecká fakulta UK Praha

(Z cyklu „Akademická Praha“, který společně pořádají AV ČR a UK Praha)

Úterý 11. května, 14. 00 hod

Kam směřuje genetika

prof. RNDr. Václav Pačes, DrSc., ředitel Ústavu molekulární genetiky AV ČR

(Přednáška patří do cyklu pro středoškolské studenty — Nebojte se vědy)

Bližší informace: B. Matoulková (tel.: 221 403 438) a Z. Bukovská (tel.: 221 403 354),

Tiskový odbor AV ČR, e-mail: matoulkova@kav.cas.cz, bukovska@kav.cas.cz.

Přednášky se konají v budově AV ČR, Národní 3, Praha 1

Učená společnost České republiky

si Vás dovoluje pozvat na přednášku

Prof. PhDr. M. Petruska, DrSc.

CESTY SOCIOLOGIE — OD MÝTU
K LOGU A ZASE ZPÁTKY

Přednášku uvede a diskusi bude řídit
prof. PhDr. František Šmahel, DrSc.,
předseda Učené společnosti ČR

13. dubna od 15. 00 hod.

Kancelář AV ČR, Národní tř. 3, Praha 1
(místnosti č. 206)

INZERTNÍ SLUŽBA ČTENÁŘŮM * BEZPLATNĚ *

KOUPÍM

Časopis Akvárium Terárium před rokem
1990. Pouze kompletní ročníky. Tel.: 732
953 513

Starší ročníky Živy, rok 1953 a 1954 i jednotlivá čísla. Dále ročníky Živ z předchozích období z let 1891–1914, též jednotlivá čísla. Tel.: 603193080

Úmluva o biologické rozmanitosti: hledání priorit

Ve dnech 10.–14. listopadu 2003 se v kanadském Montrealu již po deváté sešel Pořadní orgán pro vědecké, technické a technologické záležitosti Úmluvy o biologické rozmanitosti (SBSTTA–CBD). Mezi více než 500 účastníky nechyběli kromě odborníků z jednotlivých zemí ani zástupci mezinárodních i národních nevládních organizací, soukromého sektoru a organizací sdružujících domorodé obyvatelstvo. Úkolem SBSTTA je poskytovat delegátům smluvních stran podrobná doporučení k projednáváním otázkám, založená na soudobých vědeckých poznatcích. Tato doporučení by neměla být ovlivněna ani politickým stanoviskem, ani finančními náklady, na jejich realizaci.

Mezi nejdůležitější nástroje péče o biodiverzitu patří tradičně chráněná území, jimiž se rozumějí geograficky vymezené oblasti, které jsou regulovány a spravovány tak, aby se dosáhlo jejich skutečné ochrany. Přitom nemusí jít jen o území ve vlastnictví státu. Od 19. stol. vyhledávají chráněná území nikoli osvícení jednotlivci nebo obce, ale vlády. V současnosti existuje na světě 100 000 ploch s odlišným stupněm ochrany, které zabírají více než 11 % souše, tedy území odpovídající rozlohou Evropy. Může nás těšit, že téměř třetina této plochy se dostalo ochrany v posledním desetiletí. Ačkoli světový oceán tvoří více než 70 % zemského povrchu, jen 0,5 % jeho cel-

kové rozlohy je v současnosti chráněno odpovídajícím způsobem. V mezinárodních vodách rezervace téměř neexistují. Více územní ochrany by si zasloužily i vnitrozemské vodní ekosystémy, zejména velké soustavy jezer, a také travinné ekosystémy mírného pásu. Při navrhování chráněných území dnes ochranářští biologové v některých zemích využívají algoritmy, vytvářející optimální soubor ploch na základě předem daných kritérií, jako je počet druhů planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů nebo typů biotopů či ekosystémů apod. V posledních 30 letech byla koncepce chráněných území v Evropě a v Severní Americe doplněna myšlenkou ekologické/environmentální sítě, vytvářené v kontinentálním, celostátním, regionálním či místním měřítku.

I přes pokračující nárůst rozlohy chráněných území přetrvává ve zřizování a zejména v péči o ně řada závažných problémů. Největší rezervace bývají nežádka zakládány v oblastech, kde jejich vyhlášení nepůsobí velké politické, hospodářské nebo společenské problémy. Přitom právě takové části naší planety, jako je Arktida, se vyznačují nízkou druhovou bohatostí (počtem druhů). Naopak nejen v Evropě a Severní Americe, ale dnes i na africkém kontinentě, v Latinské Americe a na jihovýchodě Asie mohou chráněná území představovat prostorově oddělená „ghetta“ málo narušené přírody, obklopená prostředím silně pozmeněným člověkem. Značná část chráněných území v rozvojových a postkomunistických zemích existuje jen na papíře nebo v představách vládních úředníků. I když jsou formálně vyhlášena,

chybějí kapacity na účinnou péči o ně, a to nejen finanční. Nedávno uveřejněná studie potvrzuje, že za 80 % úspěchů v péči o přírodu a krajinu vědecké dobré komunikaci se zainteresovanými stranami. Přestože soudobý přístup usiluje o co největší zapojení místního obyvatelstva do spravování chráněných území a do rozdělování vytvářených zisků, v praxi se to zatím vždy nedaří. Na montrealském zasedání převládá názor, že prioritami v územní ochraně mají být především zájmy jednotlivých států, a proto má program Úmluvy o biologické rozmanitosti pro chráněná území zatím spíše rámcový charakter.

Jednání se zabývalo také otázkou, jak zlepšit výměnu technologií a vědeckotechnickou spolupráci mezi zeměmi, které na sebe vzaly závazky vyplývající z úmluvy. Pojem technologie v této souvislosti zahrnuje jak hmotné technologie, tak nejrůznější metody a postupy sloužící k ochraně biodiverzity, udržitelnému využívání jejích složek a spravedlivému rozdělování zisků. Diskutovalo se i o dalším rozpracování ekosystémového přístupu, praktických zásadách udržitelného využívání biodiverzity, vytváření programů monitorování biologické rozmanitosti a hodnocení jejího stavu pomocí indikátorů, biodiverzité horských ekosystémů a vzájemných vztazích mezi biologickou rozmanitostí a probíhající a očekávanou celosvětovou změnou podnebí.

Doporučení z 9. zasedání SBSTTA projedná 7. konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti, která se uskuteční v únoru 2004 v malajském Kuala Lumpur.

Jan Plesník

živa 1/2004